

**Edukacja wielokulturowa
wyzwaniem dla nauk o wychowaniu**

PRACE NAUKOWE
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

„Pedagogika”

Tom XIX

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

**Edukacja wielokulturowa
wyzwaniem dla nauk o wychowaniu**

**pod redakcją
Kazimierza Ręzińskiego**

Częstochowa 2010

Recenzent
Janusz SZTUMSKI

Redaktor naukowy
Kazimierz RĘDZIŃSKI

Redaktor wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Przygotowanie do druku
Mirosław ŁAPOT
Paulina PIASECKA
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Janusz PACUDA

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2010

ISBN 978-83-7455-186-1
ISSN 1734-185X

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (0-34) 378-43-29, faks (0-34) 378-43-19.
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

SPIS TREŚCI

Od redaktora	7
I. SZKOŁA I RODZINA W XXI W. – PROBLEMY, PROGNOZY, PERSPEKTYWY	
Elżbieta TRAFIAŁEK	
Polski system oświaty i upowszechniania kształcenia ustawicznego. Priorytety edukacyjne w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007–2013	11
Dominik KUBICKI, ks.	
Wolność moralna i kultura moralna życia publicznego jako warunek uniknięcia rażących dysproporcji bytowych w transformujących się społecznościach krajów postkomunistycznych	27
Bartosz JAROSIŃSKI	
Współczesne problemy edukacji w województwie świętokrzyskim	47
Maria JANUKOWICZ	
Metafory szkoły XXI wieku	67
Sylwia KITA	
Szkoła w obliczu seksualizacji kultury masowej	75
Adrianna SARNAT-CIASTKO	
Tutoring opiekuńczy w perspektywie przemian kulturowych	87
Ilona ŻEBER-DZIKOWSKA	
Funkcje rodziny, ich wzajemne zależności oraz wywierany przez nią wpływ na rozwój zainteresowań dzieci	97
Elżbieta KORNACKA-SKWARA	
Funkcjonowanie rodziny w zmieniającej się rzeczywistości kulturowej	107
Ewa GOLBIK	
Rodzic-pedagog wobec wewnętrznej narracji w zmiennej rzeczywistości	117
II. EDUKACJA REGIONALNA I WIELOKULTUROWA	
Stanisław Czesław MICHAŁOWSKI	
Doświadczenie wglądu. Ujawnienie się Ja a głębia poznania. Studium fenomenologiczne w ujęciu Edyty Stein	133
Paweł ZIELIŃSKI	
Edukacja międzykulturowa Wietnamczyków w Polsce z uwzględnieniem dzieci z rodzin polsko-wietnamskich	177

Anna PYDA-GRAJPEL Regionalizm, wielokulturowość i międzykulturowość w edukacji muzycznej – stan obecny i perspektywy	193
Wioletta SOŁTYSIAK Technologie informacyjne jako narzędzie komunikacji między różnymi kulturami	205
Grażyna MIŁKOWSKA Kontrowersje wokół edukacji dzieci romskich na przykładzie regionu śląskiego	213
Janusz JAROSIŃSKI Problemy cywilizacyjne wsi świętokrzyskiej w początkach XXI wieku	225
Eugeniusz SZYMIK, Anna MATUSZNA Zwyczaj i obrzędy mieszkańców Żywiecczyny (na przykładzie wsi Kamesznica)	245
Aleksandra PAPAJ O kolorach, kształtach, dźwiękach i innych tworzywach arteterapii	259
Ewa SOSNOWSKA Analiza nieprzystosowania społecznego dzieci i młodzieży	271
Izabela GOMÓŁKA-WALASZEK Emocjonalność w rozwoju psychoruchowym bliźniąt w parach w kontekście obrazu PEN ich matek	283
III. Z DZIEJÓW OŚWIATY	
Marta MEDUCKA Z dziejów amatorskiego życia muzycznego w dwudziestoleciu międzywojennym – Związek Stowarzyszeń Muzyczno-Śpiewaczych Województwa Kieleckiego	303
Kazimierz RĘDZIŃSKI Szkolnictwo żydowskie w Zgierzu (1885–1914)	315
Mirosław ŁAPOT Działalność Zakładu dla Żydowskich Dzieci Czterozmysłowych w Bojanowie Wielkopolskim (1926–1939)	335
Izabela WRONA Organizacja szkolnictwa zawodowego w Częstochowie po II wojnie światowej	347
Halina GROMOWA Działalność społeczno-kulturalna Ukraińskiej Rady Kultury w Wiedniu (1914–1918)	367
Lilia OGILCZENKO Ukraińskie szkolnictwo ludowe w Austrii i Czechach w czasie I wojny światowej	373
Nota o autorach	383

Od redaktora

Edukacja wielokulturowa cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych. Jak pokazują najnowsze problemy krajów zachodnich – deportacja Romów z Francji czy oświadczenie Angeli Merkel o fiasku koncepcji społeczeństwa multikulti w Niemczech – kwestia odpowiednich rozwiązań w różnych sferach życia: prawnej, społecznej, oświatowej i kulturowej wciąż jest aktualna i budzi coraz większe emocje. Polska jak na razie jest wolna od tego typu problemów, proces globalizacji dotarł jednak i do naszego kraju. Warto zatem przyjrzeć się systemowi oświaty, społeczeństwu i rodzinie w kontekście przygotowania do doświadczania „Inności”, antycypując potencjalne zagrożenia i wypracowując skuteczne metody budowania społeczeństwa świadomego własnej tożsamości i potrzeby współdziałania z „Innym”.

Tom dziewiętnasty „Pedagogiki” nosi tytuł *Edukacja wielokulturowa wyzwaniem dla nauk o wychowaniu*. Zgromadzono w nim artykuły przedstawicieli różnych dyscyplin humanistycznych – w sumie 25 prac, które zostały uporządkowane w trzech głównych częściach niniejszej publikacji.

Pierwsza część (*Szkola i rodzina w XXI w. – problemy, prognozy, perspektywy*) to swoisty przegląd stanu badań oraz postulatów na przyszłość, umożliwiających zrozumienie i odpowiednie reagowanie na procesy zachodzące we współczesnej szkole i rodzinie. Podjęto rozważania na temat: znaczenia kształcenia ustawicznego w rozwoju gospodarczym kraju (Elżbieta Trafiałek), znaczenia wolności moralnej w życiu publicznym (Dominik Kubicki), metaforycznego ujęcia środowiska szkolnego (Maria Janukowicz), problemu seksualizacji w kulturze instant (Sylwia Kita), modelu oddziaływań wychowawczych opartych na opiekuńczości (Adrianna Sarnat-Ciastko), przemian współczesnej rodziny i zachodzących w niej relacji na linii rodzic–dziecko (Ilona Żeber-Dzikowska i Elżbieta Kornacka-Skwara), problemów edukacyjno-społecznych w województwie świętokrzyskim (Bartosz Jaroński) oraz kompetencji pedagogicznych rodziców we współczesnym świecie przemian (Ewa Golbik).

Część druga (*Edukacja regionalna i wielokulturowa*) obejmuje artykuły dotyczące różnych aspektów budowania tożsamości indywidualnej i zbiorowej w kontekście procesów globalizacji. Główne problemy badawcze skupiają się wokół: epistemologii Edyty Stein (Stanisław Czesław Michałowski), edukacji mniejszości wietnamskiej w Polsce (Paweł Zieliński), miejsca muzyki polskiej w kształceniu muzycznym (Anna Pyda-Grajpel), narzędzi komunikacji między różnymi kulturami (Wioletta Sołtysiak), problemu kształcenia dzieci romskich (Grażyna Miłkowska), wpływu zmian cywilizacyjnych na system oświaty (Ja-

nusz Jarosiński), edukacji regionalnej (Eugeniusz Szymik, Anna Matuszna), narezędzi arteterapii (Aleksandra Papaj), metodologii badań nad niedostosowaniem społecznym (Ewa Sosnowska), rozwoju emocji u bliźniąt (Izabela Gomółka-Walaszek).

Z kolei w części trzeciej, zatytułowanej *Z dziejów oświaty*, znalazły się opracowania wskazujące na historyczne antecedencje współczesnych przemian oświaty wielokulturowej. Marta Meducka scharakteryzowała wkład środowiska muzycznego w regionie kieleckim w rozwój kultury regionalnej w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Węzłowym problemem okazała się pedagogika żydowska w Polsce w okresie międzywojennym – Kazimierz Rędziński opisał dzieje szkół żydowskich w Zgierzu na szerokim tle szkolnictwa pod zaborem rosyjskim, a Mirosław Łapot przybliżył dzieje nieznanego dotychczas ośrodka oświatowego (zakładu dla dzieci czterozmysłowych), dając cenny przyczynek do dziejów pedagogiki specjalnej w Polsce w tym okresie. Z kolei Izabela Wrona naszkicowała etapy rozwoju szkolnictwa zawodowego w Częstochowie po II wojnie światowej. Ponadto Halina Gromowa opisała działalność Ukraińskiej Rady Kultury w Wiedniu w okresie I wojny światowej, a Lilia Ogilczenko – ukraińskie szkolnictwo ludowe w Austrii i Czechach w latach 1914–1918.

Oddając do rąk Czytelnika tom niniejszy, zapraszam do współpracy naukowej wszystkie osoby zajmujące się zawodowo sprawami oświaty i wychowania. Warto zauważyć, iż kolejny rocznik „Pedagogiki” będzie jubileuszowy (20 tom serii), co zbiega się z rocznicą 40-lecie Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, a także 20-leciem zakładów kierunkowych w Instytucie Pedagogiki. Będzie więc okazja do zaprezentowania zarówno aktualnych zagadnień badawczych, jak i do podsumowań i prób zwartościowania dorobku częstochowskiej pedagogiki w ujęciu retrospektywnym, do czego serdecznie zachęcam.

Kazimierz Rędziński

Nota o autorach

Ewa GOLBIK –	dr, Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości
Izabela GOMÓŁKA-WALASZEK –	dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Halina GROMOWA –	mgr, Uniwersytet im. Iwana Franko we Lwowie; Centralne Państwowe Archi- wum Historyczne Ukrainy we Lwowie
Maria JANUKOWICZ –	dr, AJD w Częstochowie
Bartosz JAROSIŃSKI –	dr, Uniwersytet Humanistyczno- -Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach
Janusz JAROSIŃSKI –	dr hab., prof. w UJK w Kielcach
Sylvia KITA –	dr, AJD w Częstochowie
Dominik KUBICKI, ks. –	dr hab., prof. w Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu
Elżbieta KORNACKA-SKWARA –	dr, AJD w Częstochowie
Mirosław ŁAPOT –	dr, AJD w Częstochowie
Anna MATUSZNA –	mgr, Szkoła Podstawowa w Kamesznicy Górnej
Marta MEDUCKA –	dr hab., prof. w UJK w Kielcach
Stanisław Czesław MICHAŁOWSKI –	dr, GWSP
Grażyna MIŁKOWSKA –	dr, GWSP
Lilia OGILCZENKO –	mgr, CDIAL we Lwowie
Aleksandra PAPAJ –	mgr, Powiatowa Poradnia Psycholo- giczno-Pedagogiczna w Częstochowie
Anna PYDA-GRAJPEL –	dr, AJD w Częstochowie
Adrianna SARNAT-CIASTKO –	mgr, AJD w Częstochowie
Wioletta SOŁTYSIAK –	mgr, AJD w Częstochowie
Ewa SOSNOWSKA –	mgr, AJD w Częstochowie
Eugeniusz SZYMIK –	dr, GWSP
Kazimierz RĘDZIŃSKI –	dr hab., prof. AJD w Częstochowie
Elżbieta TRAFIAŁEK –	dr hab., prof. w UJK w Kielcach
Izabela WRONA –	mgr, AJD w Częstochowie
Paweł ZIELIŃSKI –	dr, AJD w Częstochowie
Ilona ŻEBER-DZIKOWSKA –	dr, UJK w Kielcach